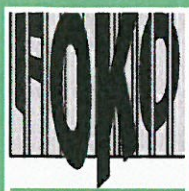

FOKO-nytt nr. 29 2/2007

Kasper, Jesper og Jonatan ... noe å hente fra Furuskogen? Se side 14

Forum for
opplæring
innenfor
kriminalomsorgen
Norsk underavdeling av EPEA

European
Prison
Education
Association

Lederen har ordet

Disse linjene s.....

Vigdís F

STYRET I FOKO

Valgt på årsmøtet oktober 2006

Leder

Vigdís Fosheim
Klosterskoegen vgs,
Slusesprosjektet
E-post: vi-fos@online.no

Nestleder

Toril Haamo
Oslo fengsel
Postboks 9292 Grønland
0134 OSLO
Tlf. 23 30 16 18
E-post: torilhaamo@yahoo.no

Informasjonsansvarlig

Leif Lyngstad
Klosterskogen vgs, avd. Skien fengsel

Pb. 2720 Kjørbekk
3702 SKIEN
E-post: klostfeng@online.no

Kasserer

Gisle Grahl-Jacobsen
Strømsø vgs, avd. Drammen fengsel, Erik Børresens gt. 20
3015 Drammen
E-post: gisle.grahl-jacobsen@skole.bfk.no

Sekretær

Torfinn Langelid
Fylkesmannen i Hordaland
Utdanningsavdelinga
Postboks 7310, 5020 BERGEN
E-post: torfinn.langelid@fmho.no

1. vararepresentant

Elin Barth
GVO, avd. Oslo fengsel
0134 oslo
E-post: elan3@online.no

2. vararepresentant

Asbjørn Støverud
Jessheim vgs, avd. Ullersmo fengsel, Boks 2, 2040
KLØFTA
E-post: asbjorn@st.mailbox.as

Redaktør:

Lise Gunn Hernæs
Skoleavdelingen ved Drammen fengsel, Erik Børresensgate 20, 3015 DRAMMEN
Telefon: 32 21 98 20 E-post: lise.hernes@skole.bfk.no eller post@foko.no

Ansv.:

Leif Lyngstad

Juni 2007

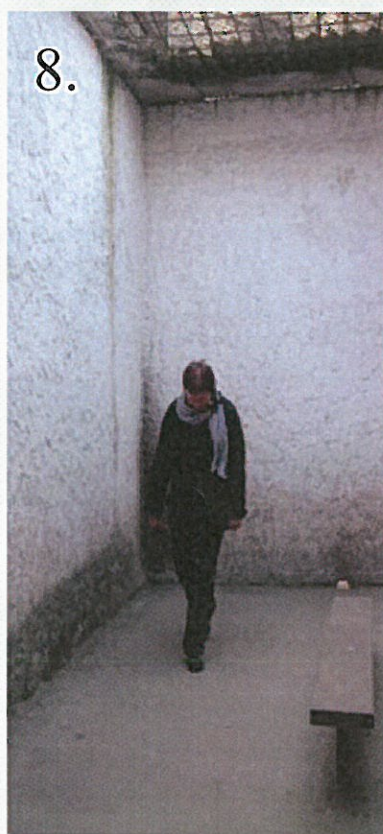
INNHold

- 2 Lederen har ordet
- 3 Styrets sammensetning
- 4 Nytt fra FOKO
- 5. Nytt fra EPEA
- 6. Et Harem i Drammen
- 8. "Learning for a Life in Freedom"
Grundtvig 1, Steinkjer
- 11. Nye skoler i fengsler
- 14. Furuskogen,
Oppfølgingsklassen i Stjørdal.
- 16. "The will to dream",
Teaterkonferanse i Wien.
- 17. Escape - The European Site for Creative
Arts in Prison Education
- 18. Rekommandasjon

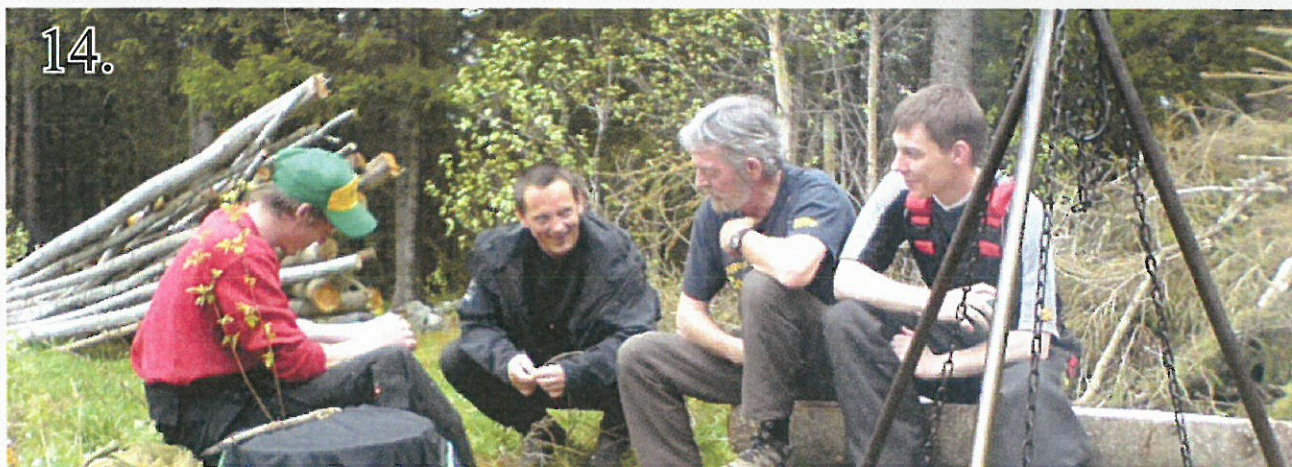
16.

8.

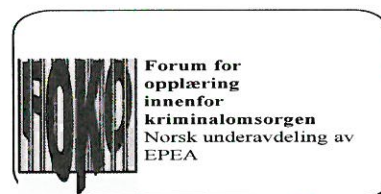
14.

FOKO informerer

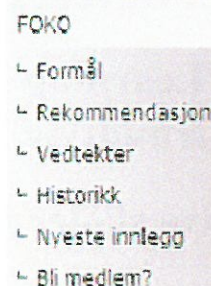
Siste nytt om hjemmesiden

<http://www.foko.no>

Hovedmenyen

FOKOs undermeny:

Søk på foko.no

Her kan du søke etter ord og opplysninger på hjemmesiden vår.

Nyeste innlegg

Her finner du de siste innleggene på hjemmesiden.

Fylkesmannen

Link til fylkesmannen i Hordaland.

(FAQ) Aktuelt

Tidsbegrensede innlegg. Konferanser, samlinger, Foko-seminar, Innspill til Stortingsmelding.

Andre menyer

Nyeste innlegg.

De fem siste nyheter finner du øverst i en egen meny på startsideen:

Mest lest

De fem mest leste oppslagene finner du øverst i en egen meny på startsideen.

Spørreundersøkelse

Et lite oppslag til høyre på siden.

UTSENDELSE AV INFORMASJON FRA FOKO

For å få tilsendt medlemsinformasjon på e-post, er det nødvendig at du er registrert på hjemmesiden vår.

Opplysningene skal kun være tilgjengelig for medlemmer i Foko.

- Medlemsoversikten forenkler arbeidet med utsendelse av informasjon fra Foko da vi kan sende massepost til registrerte medlemmer direkte fra hjemmesiden.
- Informasjonen er ikke synlig for andre besøkende på hjemmesiden.
- Når du har mottatt en automatisk e-post fra foko.no, kan du

selv logge deg inn på hjemme-siden og vedlikeholde din e-postadresse og ditt passord.

- Webansvarlig kan ikke se hvilket passord du benytter.
- Dersom du glemmer brukernavn og/eller passord, kan det opprettes på nytt dersom du sender en e-post til post@foko.no.

Les mer om brukermenyen på neste side.

Nye medlemmer blir fortløpende registrert på medlemslisten. Ta kontakt dersom noe av dette er uklart eller du har gode tips til hjemmesiden eller til Foko-nytt!

Brukermeny

Lurt å lese!

Mine opplysninger

Medlemmer i Foko

Kontakt styret

Kontakt

hjemmesiden

Kontakt Foko-nytt

Fokopratt

Dok. fra FOKO

Dok. fra EPEA

Logg ut

Brukermenyen du får når du logger inn

Lurt å lese!

Her finner ferske opplysninger om hvordan hjemmesiden fungerer og om eventuelle endringer.

Mine opplysninger

Her kan du sjekke at din e-postadresse er korrekt. Du kan også endre brukernavn og passord.

Medlemmer i Foko

Her du kan sende e-post direkte til andre medlemmer.

Kontakt styret

Kontakt hjemmesiden

Kontakt Foko-nytt

Her du kan sende e-post direkte til medlemmene i styret, til hjemmesiden og til medlemsbladet "Foko-nytt"

Fokopratt

Gjestebook

Dok. Fra FOKO

Dok. Fra EPEA

Her finner du linker til utgitte Foko-nytt, EPEA-news etc.

Logg ut

Medlem i Foko

Har du husket å betale medlemsavgiften?

Stipend 2007

Merkelig nok **ingen** søkere i år.
Nye muligheter neste år.

Stortingsmelding om kriminalomsorgen

Synspunkt kan sendes kriminalomsorgen

www.kriminalomsorgen.no

(Frist 1. september)

Nytt fra EPEA

Results of the General council June, 14, 2007

20 members attended the General Council. Secretary Anita Wilson presented the work of the EPEA since she was elected as a Secretary. The report was accepted. The treasurer Gisle Gral-Jacobsen presented the EPEA budgets stating that the EPEA has a healthy economy. It was suggested to spend money on a LP meeting in 2008. The report was accepted.

The membership secretary Torfinn Langelid stated that the EPEA currently are having 590 individual members and 1400 members in general. 37 countries have members in the EPEA. Torfinn Langelid thank for good cooperation with EPEA members during the last 10 years, as he will leave the Steering Committee at July 1, 2007. The report was accepted.

The suggestion to change the constitution was accepted. (Link to new constitution)

The result of the elections of regional representatives.

Western region: Ms Katinka Reijnders, The Netherlands

Central Region: Péter Ruzsonyi, Hungary

Eastern Region: Valentina Petrova, Bulgaria

Northern Region: Kerstin Ekholm-Erestam, Sweden

Southern Region: Petros Damianos, Hellas

(Les mer på EPEAs hjemmeside)

EPEA

The European Prison Education Association, EPEA, er vår europeiske moderorganisasjon

Medlemskap i FOKO innebærer også medlemskap i EPEA. Som medlem i EPEA kan du to ganger i året lese "Bulletin" og NEWSLETTER, en medlemsavis. Her kan du holde deg orientert om opplæringstilbudet innenfor kriminalomsorgen i Europa.

Ta kontakt dersom du ikke har fått tilsendt e-post eller medlemskode for tilgang til disse dokumentene. (E-post: post@foko.no)

EPEA har egen internettside: <http://www.epea.org/>.

Et harem i Drammen

For enkelte kan det å spille i musikkterapeuten Venja Ruud Nilsens rockeband være forskjellen på liv og død.

Seks damer sitter rundt et bord og hygger seg med kaffe, vafler og bagetter. Vi befinner oss på Wayback, Stiftelsen Livet etter Sonings base på Rodeløkka. To av dem er musikkterapeutene Venja Ruud Nilsen og Bente Mari Mortensen, som jobber med prosjektet "Musikk i fengsel og frihet" (MIFF) via Musikkens studieforbund og Grønland voksenopplæring. Et musikktilbud for innsatte, tidligere innsatte og deres venner.

Om et par timer skal haremets opptre på åpningsseremonien for interesseorganisasjonen EPEAs (European Prison Education Association) nye kontor på Drammen vgs.

- Thorbjørn Jagland kommer også, det visste jeg ikke, sier Venja Ruud Nilsen.

I Drammen skal Venjas Harem spille tre låter, to egne og én cover. Navnet har de tatt fordi de ser på seg selv som musikkterapeutens kvinner.

- Ja, vi er jo hennes (Venja, journ. anm.) damer. Det er en Neil Young-låt vi skal gjøre cover på, den heter Old Laughing Lady, sier vokalist Adelheid Syvertsen (44).

Damene fyller bagasjerommet på bilene med gitarer og forsterkere. Dette har de gjort før, spillejobbene kommer med jevne mellomrom. Men Adelheid er likevel litt nervøs. Hun tror hun har mistet stemmen.

Gir ny identitet

I baksetet sitter Rita Rolandsen (37), haremets trommis, som også kan syng

og spille litt gitar. Som 16-åring var hun blant annet med i Ungdommens kulturmønstring (UKM). For Rita var øvingstimene med bandet en pause fra fengselets stramme rammer, lover og regler. Hun har erfart at musikk kan utgjøre en viktig forskjell under soningstiden.

- Det er et friminutt fra uro. Man slipper å tenke på soningstiden, familien og alle bekymringer. I en hverdag uten mye glede er det greit å kunne drive med noe man synes er ålreit. Så skaper det god stemning.

I begynnelsen var hun litt usikker på både de andre i gruppen og samspillet mellom dem, men det tok ikke lang tid før hun følte seg tryggere.

- Man lærer å tolerere at noen synger surt og at folk er forskjellige. Prestasjonsangsten forsvinner etter hvert, og man blir godt kjent med dem man spiller med, sier hun.

Før hun spilte i Venjas Harem, gikk Rita flere ganger inn og ut av fengsel og behandlingsinstitusjoner. Men da musikken ble en fast fritidsaktivitet etter fengselsoppholdet, ble det også lettere å fungere mer normalt i samfunnet.

- Det tar lang tid å ordne seg venner og fritid når man har sluppet ut. Jeg har vært vinglete og vært inne og ute av rusbehandling, men nå er det slutt på det. Å spille i Venjas band ser jeg på som

Vidar Tran

fulgte Venjas Harem en dag. Han er journaliststudent på Høgskolen i Oslo og er ferdigutdannet til sommeren. Han har jobbet i Adresseavisen i Trondheim og har interesser innenfor kultur-, teknologi- og featurejournalistikk.

Vidar Tran

vidartran@gmail.com

en sosialiseringsprosess som starter når man sitter "inne", og som man kan fortsette med når man er "ute".

Rita jobber nå som fadder for Wayback-stiftelsen, og prøver å inspirere bandene som fortsatt spiller "inne" til å også fortsette ute i samfunnet. Dessverre er det vanlig at bandene oppløses når medlemmene slipper ut. Det vil Rita gjøre noe med. Selv mener hun musikktilbudet ga henne en annen identitet i fengselet, hun var ikke bare lenger en innsatt, men også "den som synger". Rita hjelper alle som ønsker hjelp i forbindelse med løslatelsen. Hun mener at musikktilbudet bør utbygges til å bli landsdekkende både inne ved de enkelte soningssteder og ute på trinn to etter løslatelsen. Dette jobbes med å få til via fylkeskontorene til Musikkens studieforbund.

Rusfrie onsdager

Gitarist og låtskriver Bente Østensen (50) tar noen grep på el-gitaren, og kjører gjennom et par av numrene mens bandet rigger opp "scenen" i kantina på Drammen vgs. Bassist Sølvi (45) henger seg på og spiller noen kjappe, men tunge basslinjer, og Adelheid synger forsiktig med sår hals. I tillegg til en neve viktige personer, som Fylkesmannen i Hordaland og Stortingspresident

Thorbjørn Jagland, blir også to skoleklasser å finne blant publikum. Hun må spare sangstemmen til senere.

Bente er en skikkelig rocker, med solbriller, kort bleket hår og fingervanter. Hun setter seg langsomt ned på et av langbordene. Så forteller hun at de fleste innsatte ønsker å ha musikk på cella, og at en vanlig straffemetode er å bli fratatt musikkspilleren eller instrumentet. Hun har i likhet med Rita også gått "inn" og "ut" flere ganger.

- Musikktilbudet er veldig bra, det er rene terapien. Jeg sprakk etter å ha vært rusfri i 15 år, og var i fritt fall. Men musikken redda livet mitt. Den hjalp til å holde meg nykter. Det er ikke lett når man blir sendt ut av fengselet med en pose under armen.

Bente bor på et hybelhus for kvinner uten bopel og som derfor trenger langvarig opphold. Hun mener at hun verken har rusproblemer eller psykiske problemer.

- Jeg har blitt plassert siden jeg er tidligere rusmisbruker. Det florerer med stoff på hospitsset, og jeg skjønner ikke hvordan de kan plassere meg der. Det er allerede en stor risiko for å havne i et rusmiljø når man er ute, og dette gjør ikke risikoen mindre.

Nå ser hun fram til flytte vekk, og sone ferdig samfunnsstraffen hos Venja Ruud Nilsen og Musikk i fengsel og frihets kontor, et prosjekt som startet for 16 år siden. Å spille gitar i bandet var så viktig for Bente at hun i en periode holdt seg rusfri hver onsdag for å kunne være med på øvingene.

- Jeg måtte begynne å trappe ned på rusbruken på torsdagene for å være klar til øvingen på onsdagene. Man måtte være rusfri for å få være med.

Ekte vare

Nå er det Venjas Harems tur til å få

oppmerksomhet i dag. Bente Østensen står foran mikrofonen, og ser utover forsamlingen gjennom mørke solbriller. Blikket faller til slutt på Stortingspresident Thorbjørn Jagland.

- Kjæresten min døde i fjor sommer og jeg har havnet på et hospits. Jeg håper at det gjøres noe med det, Jagland. Ellers så synes jeg musikktilbudet vi har fått er veldig bra.

Det blir stille, Thorbjørn Jagland fortsetter å nikke alvorlig. Trommesettet i hjørnet står ubemannet nå. Rita har også funnet veien til mikrofonen. Hun velger å henvende seg til de yngre menneskene i salen.

- Jeg startet med prosjektet i 1996 i Bredtveit fengsel og er tidligere rusavhengig og kriminell. Hvis dere liker musikk, ikke søk dere inn til fengselet, da. Vær smarte og bruk årene på videregående godt. Jeg var ikke så smart den gangen.

Latteren svever forsiktig rundt i kantinen på Drammen vgs. Det ser ut som ingen vet når de skal le eller ikke le. Men Venjas Harem tar det hele med smil, og fullfører konserten foran et begeistret publikum som svarer med masse applaus. Nå skal Stortingspresident Thorbjørn Jagland klippe snoren og åpne EPEAs nye kontor.

– Etter at jeg har gjort det, vil jeg gjerne ha en klem fra damebandet, sier Jagland.

Fra åpningsseremonien for EPEAs (European Prison Education Association) nye kontor på Drammen vgs.

Solvi, Adelheid Syvertsen, og Bente Østensen spiller den egenkomponerte låten The Real Life.

Lovordene kommer haglende

fra alle kanter, også fra skoleelevene. Men selv er bandet misfornøyd med dagens opptreden, som bar preg av tekniske feil og utakt. Det kan ta lang tid før en gruppe er samspilt, men til tross for det sviktet ikke Adelheids stemme når det gjaldt.

Bente Østensen er gitarist i rockebandet Venjas Harem. Det reddet livet hennes.

Managere

Musikkterapeutene Venja Ruud Nilsen og Bente Mari Mortensen løste opp nervøsiteten under lydprøvene.

Rita Rolandsen har vært med på prosjektet "Musikk i fengsel og frihet" i 11 år.

Denne atikkelen er skrevet for Klassekampen, men med tillatelse til gjengivelse i Foko-nytt.

Det er utgitt en rekke artikler og forskningsrapporter om MIFF (Musikk i fengsel og frihet)

Les om opptreden i Oslo fengsel: <http://www.oslofengsel.no/nyhet-miff.html>

Red

"Learning for a Life in Freedom"

Grundtvig 1

Fra Steinkjer vg skole avd. Furuskogen

Et samarbeid mellom fengselslærere i fem europeiske land. En erfaring om ulikheter bak murene og over grensene. 2004-2006

Målet er å gjøre de innsatte bedre rustet til å lykkes med et liv utenfor soningsinstitusjonene

Høsten 2004 ble vi kontaktet av kollega Anker Jønson. Han er undervisningsleder ved Statsfængslet i Nyborg i Danmark. Han inviterte oss som partnere til et Grundtvig 2 prosjekt. VUC Fyn, som administrerer skolen i Nyborg fengsel, hadde sagt seg villige til å være koordineringsansvarlige for prosjektet. Anker var allerede kjent med at Furuskogen fokuserer på nettverksarbeid, utvikling av sosiale ferdigheter og at vi plasserer eleven i sentrum. Han mente at prosjektets hoved-ide måtte være å forberede innsatte til løslatelsen og hjelpe dem til å mestre samfunnets krav og muligheter. Fengselsundervisningen må fokusere mer på dette, enn rent faglig opplæring, var hans anliggende.

I utgangspunktet var voksenopplæringsinstitusjoner og fengselsskoler i Belgia, Spania, Sverige, Norge, Litauen og Estland inviterte til å delta, men etter det forberedende møtet i Danmark samme høst, ble det klart at flere land allerede hadde falt fra. Disse fem ble stående: **Danmark, Norge, Estland, Litauen og Belgia.**

Første samling var hos oss på Steinkjer i februar 2005. Danmark, Belgia, Litauen, Estland og Sverige møtte med to representanter hver, de fleste fra skoleadministrasjonen. Det var et oppklarende møte med hensyn til målsetting, rammer og videre arbeid. Vi var imidlertid usikre på om spesielt representantene fra Litauen forsto

Fra første samling hos oss på Steinkjer i februar 2005

intensjonene med prosjektet og hva de skulle arbeide videre med. De møtte med representanter fra fengselsledelsen, og ikke skolen, og ingen av dem forsto engelsk. Og vi, ...forsto verken litauisk eller russisk.

Men det vi forsto, var at det var søkt og gitt oss EU midler til Grundtvig 1. prosjekt i stedet for Grundtvig 2, som vi hadde sagt ja til å delta på.

Dette ville få helt andre dimensjoner, både med hensyn til egeninnsatsen og kravet om sluttprodukt. Skolen vår skulle føre månedlige timelister og produsere en arbeidsinnsats lik 74 dagsverk. Hele prosjektet var verdsatt til 1100 dagsverk, inkludert prosjektledelse.

Alle land skulle innen neste samling, ha utviklet ett eller to læringskonsept som var relatert til sosiale ferdigheter og hva livet og samfunnet vil kreve av den enkelte, etter løslatelsen. For noen

land var det nødvendig å utvikle dette gjennom fag og eksisterende fagplaner, (Belgia og Litauen) Danmark og Estland sto friere i forhold til fagplaner og oppsatte eksamensmål, mens Norge kunne arbeide helt uavhengig av dette. De ulike læringsprogrammene skulle presenteres på neste samling, og hvert land skulle velge to prosjekt fra de andre, tilpasse dem sine egne forhold og prøve dem ut ved egen enhet. Målet var at vi gjennom den to år lange prosjektperioden skulle sitte igjen med 10-15 ulike program som var utprøvd og erfart. Disse læringsprogrammene skulle tilslutt distribueres gjennom ei lærebok/booklet/ cd.

De neste samlingene var bestemt å være i Litauen, høsten 2005, i Estland våren 2006 og den avsluttende samling skulle være i Danmark i september 2006. På disse samlingene skulle alle lærere som var involvert delta, ca 15-20 personer.

Litauen

I november 2005 reiste Jan, Gro, Gudrun og Øyvind til Vilnius i Litauen. Vi ble tatt i mot av assisterende fengselsdirektør og andre uniformskledde sikkerhetsvakter. Heldigvis hadde de engasjert en engelsklærer som tolk.

Vi fikk omvisning på Lukishkiu prison. Opprinnelig et gammelt kloster, med kirken i sentrum, som var ombygd til Statsfengsel med høy grad av sikkerhet. Det var overfylt, langt over 1000 innsatte og skolen hadde 180 elever totalt. Alderen på elevene var fra 18-50 år, inkludert 12 damer.

Fem livstidsinnsatte studerte på universitetsnivå. Det var fire av disse elevene vi fikk møte, - på cellene. De bodde to og to på 8 kvadratmeter, køyesenger og toalett på rommet. To slyngplanter pyntet veggen, mer gule enn grønne i bladene, av mangel på lys. Bilde av dronning Silvia av Sverige hang på veggen, fordi hun også hadde vært på besøk i "privaten" for noen år siden. Mennene var rundt 50 år og hadde allerede tilbragt 13 år av livet sammen på cella. Etter 15 år kunne de starte å søke om benådning. De studerte engelsk og historie. Hvorfor? Kan kunnskapen komme til nytte? Vi tenkte det var en viktig aktivitet for å skjerpe intellektet, for å berge integriteten og styrke selvoppholdelsesdriften, - holde på med noe som gav mental næring. Ingen av oss vil noen gang glemme dette møtet. Gustne, tynne, grå gamle menn med dårlige tenner, som klamrer seg til bøkene og dronningen.

Vi var forskrekket over mangel på undervisningsrom. Våre kollegaer i dette fengselet hadde ingen skoleavdeling med klasserom, men underviste fangene fra korridoren, i celledøren, mellom sprinklene, - fordi sikkerhetsreglene sier at de ikke kan ha fellesskap, eller være uten bevoktet tilsyn. De går rundt og leverer oppgaver og gir veiledning. Det gjør undervisningen svært krevende, og det blir stor mangel på sosialt samspill og sosial læring. De var opptatt av å vise oss PC tilgangen, flere hadde computere som skriveredskap på cellene, og skolens eneste rom var et computerrom.

Litauen

Vi tror at praktisk estetiske fag var så godt som fraværende. Den største andelen av innsatte var russisk-etniske. Men "basic skills" for disse var lavt prioritert. Det var liten arbeidsaktivitet, luftegårdene var små og rommet en om gangen. Vi fikk omvisning på storkjøkenet og fikk smake fengselskosten, kålsuppe og hønsefrikase og poteter. Den var grå og fargeløs, men smakte godt. Vi hadde en rørende opplevelse i kapellet, der ei gruppe innsatte sang russiske folketoner til oss. På veggene i korridorene hang bilder av innsatte som var regnet som mest farlige, slik at ansatte og besøkende til enhver tid skulle være spesielt oppmerksomme på disse. Vi så også schæferhunder i vaktholdet.

For flere av oss dette det første møte med fengselssystemet i Øst Europa, og vi ble forskrekket over de uverdige soningsforholdene og de kummerlige arbeidsforholdene våre kollegaer må arbeide under. Det var sterke inntrykk som alltid vil sitte i oss.

Flere av prosjektdeltagerne kunne heller ikke forstå hvordan Litauen kunne klare å være bidragsytere til prosjektet "Learning for a Life in Freedom" Vi mente heller at deres prosjekt burde hete "Learning for a Life in Prison. De arbeidet stort sett med livstidsinnsatte i dette fengselet.

Men etter hvert som prosjektet skred frem og vi ble bedre kjent med Arvy-

das og de andre og det skulle vise seg at de, arbeidsforholdene tiltross, var kreative, motiverte, glødende gode pedagoger.

Estland

Mai 2006, alle med kurs for Tallin og Tartu. Tartu er en universitetsby, tre timer med buss inn i landet. Vi møtte stort sett de samme deltagerne, og merket vi var tryggere og friere i omgangstonen. Det som var en kilde til frustrasjon denne gangen, var bytte av prosjektleder. Denne gangen kom det tre nye personer fra VYC, Fyn og ingen av dem var orienterte om prosjektets intensjon, mål og økonomi. Det gikk mye tid til å avklare alt dette.

De fleste land hadde siden sist arbeidet godt med utprøvingene, og vi fikk drøftet erfaringene og tilpasningene og arbeidet videre frem mot september da vi skulle treffes i Danmark til siste samling. Det ble presentert mange spennende læringsprogram.

Våre kollegaer hadde for øvrig lagt opp til en omfattende aktivitet, med fengsels besøk og møter på Tartu Vocational Center. Fengselet vi besøkte i Estland var helt nytt, med sterk elektronisk overvåking. Der fikk vi ikke snakke med noen innsatte, men skolen hadde fine lokaler og undervisningen var relevant og variert. Vi kjente oss mye mer beslektet med systemet her enn i Litauen. Vi undret oss over den store forskjellen i Baltikum.

Noe utrygge på prosjektledelsen reiste vi hjem, klare for å finskrive bidragene til publikasjonen. Vi bidro med:

1. "Fokus på livet og samfunnet", et 5 dagers kurs i kommunikasjon, persepsjon, økonomi, arbeid og konflikthåndtering.
2. Ansvarsgrupper i elevens regi
3. Å skrive selvbiografi

Danmark

Siste samling var i Odense. Alle var samlet igjen, og arbeidet denne gangen foregikk mest på pc rommet hos VUC. Vi var opptatt av å få til et solid sluttproduktet og flere av oss hadde ambisjoner om å gjøre læreboka / cd'n eller book-let utgaven spennende og delikat, med felles språk og en god layout. Prosjektledelsen beklager at det er lite penger igjen til dette, og at det nok må gjøres på billigste måte. Landene går til samtalerommene og vi merker at Danmark og Norge reage-

rer med samme frustrasjon og oppgittethet.

Vi kjenner oss ikke trygge på hvordan det endelige produktet vil bli, verken i innhold eller form. Prosjektlederen avslutter også dagen med å fortelle at det blir en annen konsulent ved avdelingen som skal fullføre prosjektet. Vi skal få bøkene/ cd tilsendt før jul.

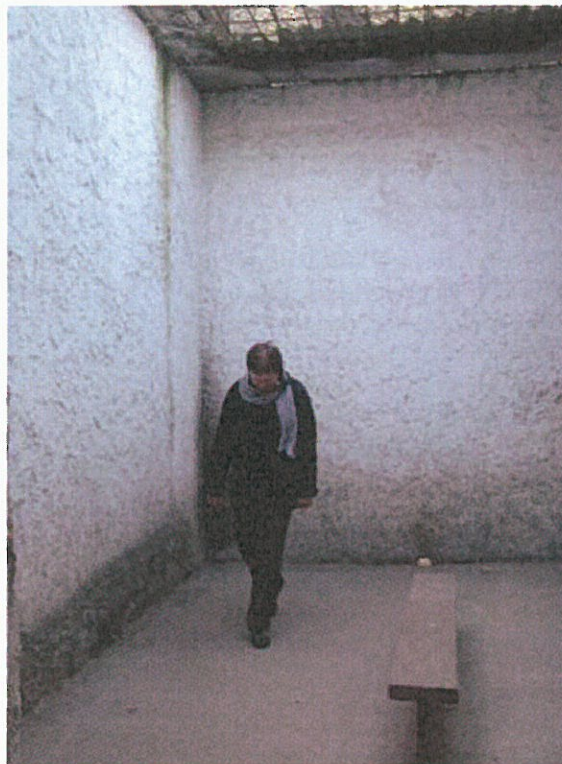
Neste dag var utelukkende viet til fengselsbesøk i Nyborg fengsel, et fengsel med høy sikkerhet og et åpent "landbruksfengsel" med utstrakt bruk av frigang. Det var veldig interessant, fordi vi fikk snakke med flere lærere, betjenter og innsatte.

Til slutt

Prosjektperioden er over, og resultatet foreligger. Boka og cd'n skal vi dele

Øverst: Fra Estland
Nederst: Fra Litauen
Til høyre: Gudrun i luftegården

Ved å krysse landegrensene og besøke hverandres arbeidsplasser, får vi et utvidet perspektiv, nye impulser og kanskje et nytt driv til å endre på noe og skape noe nytt.

ut på seminaret i Drammen til høsten. Dere skal selv få vurdere...

For oss som fikk delta har det vært en berikelse og en periode med kreativ fornyelse.

Vi anbefaler alle å finne partnere og delta på internasjonale prosjekter, men velg gjerne Grundtvig 2 !

Det største utbyttet ble ikke en umiddelbar fornyelse og forbedring av opplæringen.

Vi sitter heller tilbake med en større innsikt i og forståelse av hvor ulike rammer landene har og hvor forskjellige forhold vi arbeider under. Også tanker om hvor ulikt syn de forskjellige yrkesgruppene har på soningens innhold og vår holdning til straff og de straffedømte. Men vi opplever oss nært beslektet med lærerkollegaene,

hvor de enn kommer fra. Alle er med på å bygge opp menneskeverdet. Vi tror skole i fengsel er "humane oaser", og at fanger trenger dette møtestedet for å bevare verdigheten og selvrespekten.

Ved å krysse landegrensene og besøke hverandres arbeidsplasser, får vi et utvidet perspektiv, nye impulser og kanskje et nytt driv til å endre på noe og skape noe nytt.

Det farligste er å være fornøyd.

God hilsen fra Furuskogen.

Jan, Øyvind Gudrun og Gro.
vv

Mange fleire innsette får innfridd retten til opplæring

v/Torfinn Langelid, Fylkesmannen i Hordaland

I 2006 og 2007 er det etablert opplæringstilbod i tre nye fengsel og i tolv fengsel som tidlegare ikkje har hatt skoletilbod for dei innsette.

I St.meld.nr. 27 (2004-2005) går det fram at det er eit stort behov for opplæring ved dei fengsla som i dag ikkje har opplæring. Departementet bad om at det blei gjennomført kartlegging av kor mange innsette som har rett på opplæring. Dette var særleg viktig for dei fengsla som ikkje har opplæring og ved utvidingar av fengselskapasiteten. Eit stort fleirtal i Stortinget bad under handsaminga av stortingsmeldinga Regjeringa lage ein plan som sikra at det blir gitt opplæring ved dei fengsla som i dag ikkje har skole.

I ei tidlegare undersøking om Innsette i norske fengsel: Utdanning, utdanningsønske og rett til opplæring viser Eikeland, Manger og Diseth (Fylkesmannen i Hordaland 2006) at 26,8 prosent av dei innsette i fengsel

utan skole har rett til vidaregåande opplæring, og det er 2,6 prosent som har inga utdanning. Den siste gruppa har først ein rett til grunnskoleopplæring og seinare til vidaregåande opplæring.

I 2006 og 2007 er det etablert opplæringstilbod i tre nye fengsel og i tolv fengsel som tidlegare ikkje har hatt skoletilbod for dei innsette.

Samla sett er det nesten ein tredel av dei innsette i fengsel utan skole som har ein rett til opplæring. I tillegg er det i desse fengsla 7,5 prosent som ikkje har fullført vidaregåande opplæring, men dei har heller ikkje rett til opplæring.

For budsjettåret 2007 styrka Regjeringa budsjettet for opplæring innanfor kriminalomsorga med 10 mill. kroner slik at fleire innsette skal få opplæring og i tillegg blei løyvinga auka med 7 mill. kroner som følgje av utvida soningskapasitet. I tillegg er det på revidert nasjonalbudsjett for 2007

gjort framlegg om 1 million kroner til opplæringstilbod ved tre nye fengsel i tillegg. Frå 2005 til 2007 er budsjettet for dette området auka frå 107, 274 mill. kroner til 161,860 mill. kroner.

I 2006 og 2007 er/blir det etablert opplæringstilbod ved desse fengsla:

Ravneberget fengsel – Glemmen vgs,
Trøgstad fengsel – Mysen vgs,
Eidsberg fengsel – Mysen vgs,
Ilseng fengsel – Storhamar vgs, Bruvoll
fengsel – Skarnes vgs,
Hof fengsel – Færder vgs,
Sandefjord fengsel – Færder vgs,
Kragerø fengsel – Klosterskogen vgs,
Sandeid fengsel – Haugaland vgs,
Bjergvin fengsel – Åsane vgs,
Verdal fengsel – Steinkjer vgs,
Mosjøen fengsel – Vefsn vgs.
Vik fengsel – Sogndal vgs,
Ullersmo fengsel, avd. Krogslund
– Jessheim vgs og Vestre Slidre fengsel
(skole førebels ikkje bestemt).

Eit steg vidare...

Kunnskapsminister Øystein Djupedal vil opne konferansen.

Fylkesmannen i Hordaland, Utdanningsavdelinga inviterer til ein samarbeidskonferanse mellom vidaregåande skolar med ansvar for opplæring i kriminalomsorga, kriminalomsorga, NAV og andre samarbeidspartar 5. og 6. september på First Hotell Ambassadeur, Strømsø Torg 7, Drammen.

Eit hovudtema på konferansen er vidare utvikling og samarbeid omkring opplæringstilbod for samfunnsstraffdømte.

Påmelding:

Bindande påmelding til Fylkesmannen i Hordaland, Utdanningsavdelinga innan 25. juni 2007. Det vert berre høve til elektronisk påmelding. Bruk skjemaet på heimesida til Fylkesmannen i Hordaland.

<http://www.fylkesmannen.no/fagom.aspx?m=20345&amid=1394397>

FURUSKOGEN

Oppfølgingsklassen i Steinkjer

Å lese om Slusa, er litt som å lese om Furuskogen. Vi føler oss nært beslektet med oppfølgingsklassen i Skien, og da passer det godt å overta stafett-pinen!

Furuskogen er en avdeling ved Steinkjer videregående skole som ligger i Nord-Trøndelag. I likhet med Slusa, har vi tilholdssted i et privat hus, en gammel ærverdig prestebolig, med en stor og god hage utenfor. Her forsøker vi å holde en hjemlig atmosfære med felles gjøremål både ute og inne. Dagliglivet inkluderer aktiviteter som: baking, matlaging, felles lunsj, familie – og kjærestebesøk, markering av høytider og merkedager, hagearbeid, snømåking, fyr på peisen, kaffeprat med gamle elever gamle ansatte.

Vi ønsker å presentere skolen vår gjennom at personale og elever får fortelle litt om sine erfaringer og ulike arbeidsoppgaver.

Lærerne Sissel, Jan og Gro..
...sørger for virksomheten i 2.etage.

Noen av elevene våre er knyttet til friomsorgen, andre har behov for støtte og ettervern, mens de fleste kommer fra Verdal fengsel på frigang. Hver dag går ca 5-8 elever ut porten og tar toget til Steinkjer.

Vi prøver å tilpasse fagtilbudet mest mulig etter den enkeltes behov, men jobber i hovedsak med basisfagene norsk, matematikk, engelsk og samfunnsfag. På grunn av korte dommer, forsøker vi å ha fokus på det grunnleggende og "matnyttige"; det den enkelte føler han vil ha behov for i hverdagen sin.

Vi arbeider mye "en til en", men kjører også grupper der det lar seg gjøre. Enkelte elever er selvstudiums-elever med tilknytning til en videregående skole eller høyskole. Disse bistår vi som veiledere, etter beste evne.

Skolen har et datarom med fire stasjonære maskiner med internett-oppkobling. Disse brukes som et ledd i undervisningen, men vi holder også datakurs i Word, Exel og Powerpoint. Sissel har hovedansvaret for alt som har med data å gjøre.

Alle lærerne trives veldig godt ved Furuskogen. Her er det sjelden utskiftninger. Gro har jobbet her i ti år, kun avbrutt av et par svangerskapspermisjoner. Jan kom inn i skolen gjennom et seniortiltak fra fylkesutdanningssjefen. Han har jobbet her i fire år og det er med tungt hjerte vi takker for laget i september. Sissel er vårt nye, friske tilskudd. Hun går i et 50 % vikariat, mens Gudrun starter skoleavdeling på Verdal Fengsel.

I 2002 ble Øyvind ansatt som miljøterapeut ved skolen

Jeg har kontoret i den ene stua nede. Rommet innbyr til samtaler. Alle nye elever starter med en inntakssamtale, tegner nettverkskartet og skriver sin selvbiografi. Jeg samler elevene til miljøterapeutens time, holder kurs og arrangerer temadager. Jeg har lovbruddsrelaterte samtaler med de samfunnsstraffsdømte og bistår elevene med økonomispørsmål, inkassokrav og søknader om stønader. Jeg arbeider også mye med relasjonsbygging og legger til rette for familiebesøk og samtaler om dette.

Jeg har også medansvar for å tilrettelegge turer og friluftaktiviteter. Vi

” Det spesielle med Furuskogen er nærheten til hverandre og den hjemlige atmosfæren.

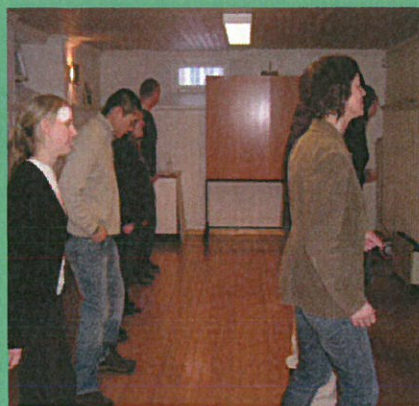
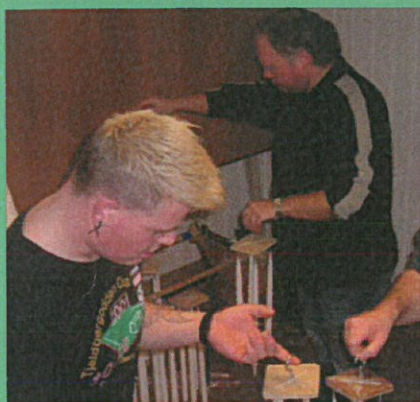
*” Ofte avslutter de med ordet takk! For oss er det å ligne med en rosebukett.
Vi liker roser og vi trenger dem.*

har mange faste turopplegg, men utvikler også nye. Siden påske har vi hatt et prosjekt på gang "Aktivitet i skog og utmark". En gruppe fra skolen på Verdal fengsel og elever og personale herfra er sammen på en leid parsell i skogen hos en bonde i Stod. Vi rydder, hogger, lærer om motorsag, bygger gapahuk, passer fuglekassene og lager mat på bål.

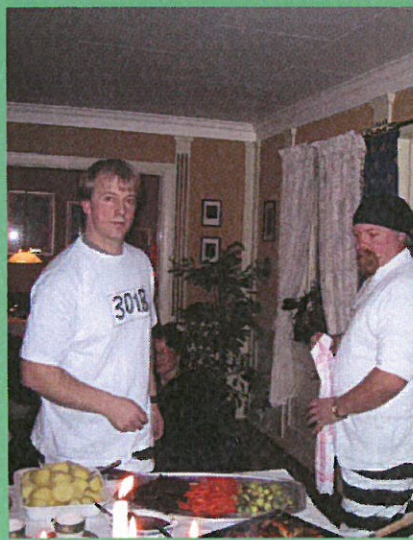
Gjennom samarbeidet med Nord-Trøndelag friomsorgskontor har vi utviklet et 25 timers kurs "Sammen om samfunnsstraffen" og et mer omfattende livsmestringsprogram, inntil 200 timer "Læring og mestring". Jeg er med på å gjennomføre dette.

Gro og jeg er i gang med utdanning i Sinnemestring. Planen er å gjennomføre sinnemestringsprogrammer både hos oss og på Verdal fengsel.

Gudrun har ledet skolen siden 1989. Det var da oppfølgingsklassen fikk midler til oppstart. Vi har i snitt 25-30 elever i systemet hvert skoleår, så det har blitt mange bekjentskaper i årenes løp. Det går ikke en uke uten be-

Aktiviteter på Furuskogen

søk av "gamle gutter", eller en telefon fra en av dem. De kommer for å klage, eller skryte. Det er gyldne øyeblikk når de står på trammen med det nye barnet på armen, eller vil vise fram bilen eller dama. Julefesten, siste fredag før jul, er vel den fineste dagen i året, da vi samler veldig mange av husets venner.

Jeg er skolens ansikt utad, sørger for et tett og nært forvaltnings-samarbeide, stiller med innskriving av elever, går med dem i utviklings-prosessene og leder ansvarsgruppearbeidet. Jeg har også stuekontor og tar i mot mange hjertesukk. Jeg kreerer nye prosjekter og prøver etter evne og inspirere mine gode medarbeidere. "Steinkjermodellen" har faktisk blitt et begrep. For oss er det skjerpende og forpliktende.

I år har jeg også ansvaret for å starte opp med skoletilbud på Verdal fengsel. Vi samarbeider tett og vil etter hvert utfylle hverandre.

Om elevene fikk skrive....

...tror jeg de aller fleste ville skrive om hvor overraskende godt det er å være på skole igjen, og hvor greit denne skolen er tilpasset akkurat dem.

Alle skriver en egenvurdering

før de slutter. Der skriver de at de blir sett og møtt med respekt, at de får troen og håpet tilbake. Det spesielle med Furuskogen er nærheten til hverandre og den hjemlige atmosfæren.

Frigangsordningen bygger på tillit, og krever mestring. De tar godt vare på den. Det faglige utbytte er stort, alle blir styrket i norsk, engelsk og matematikk, og det sosiale utbyttet kan for noen være vegen ut av angst, en økt evne til å snakke om seg selv og ta tak i utfordringene som venter.

Mange får med seg flere kursbevis. Mange sier at soningen har fått en ny mening og et overraskende godt innhold. Ofte avslutter de med ordet takk! For oss er det å ligne med en rosebukett. Vi liker roser og vi trenger dem.

Gudrun, Jan, Øyvind, Gro og Sissel
v/Gudrun

"THE WILL TO DREAM"

Ved Elin Barth, Grønland voksenopplæringscenter, Oslo fengsel

21.mars i år deltok jeg på en 4 dagers teaterkonferanse i Wien. "The Will to Dream" er en av flere EU-prosjekter under nettverkssamarbeidet "Prison Art Network" (PAN).

Med målet: "Promoting theatre and video in adult prison education across Europe" besluttet vi i prosjektgruppen (se nedenfor) å lage et felles, europisk forum for drama og teateraktiviteter innen fengselsundervisning. Med dette ønsker vi å dele vår erfaring/kompetanse, samt kartlegge alt teaterarbeide i europeiske fengsler.

Wien

Denne våren arbeides med en webside som foreløpig finnes på : t.mayer@galli-group.com med oversikt over:

- Teaterproduksjoner
- Dramaaktiviteter
- Video (av oppsetninger)
- Kontakt med profesjonell aktører

På sikt vil man også opprette et "bibliotek" med egnede dramaøvelse og manuskripter.

For Norge vil jeg legge inn informasjon om mitt arbeide ved GVO, Oslo fengsel. Hvis man ønsker å bidra med informasjon om sine drama/ teaterprosjekter, ber jeg alle sende meg relevante opplysninger som kan legges inn på websiden (på engelsk). Elan3@online.no

Det skilles mellom rene teateroppsetninger med publikum i salen og dramaaktiviteter som foregår i et lukket øvingsrom. Med video menes i denne sammenheng opptak av begge typer aktiviteter. Det er også ønskelig å kartlegge om noen har kontakt eller

samarbeider med profesjonelle, eksterne instruktører eller ensembler.

KONFERANSEN I WIEN

Deltakere:

Styringsgruppen:

Alan Clarke (koordinator)- City Collage Manchester, England
Tatjana Mayer, Pia Fuetter -Galli-Group, Østerrike
Valentina Petrova - SEEC, Bulgaria
Anna Lindup - LSW, England
Elin Barth – GVO, Norge

Assosierte medlemmer :

Aina Vilcana –Daugvil pils Probationary Servic, Latvia
Roland Zirnis – Matisa Prison, Latvia
Vilmate Alesiene og Leva Kuginyte Arlauskiene, Litauen
Tony Vella – University of Malta
Mike Maloney- PAF, Nord Irland
Lech Dulny- Kulturskolan i Stockholm, Sverige

Andre partnere:

Maggie Byrne- Mountjoy Prison, Dublin, Irland

Ikke til stede:

Helen Parry – City College of Manchester, England
Bruce Wall – LSW, England

Møteplan i prosjektperioden:

Oktober 2007 - Oslo
Mai 2008 - Sofia (sammen med PAN konferansen)
Høst 2008 - Litauen
Vår 2009 - Stockholm
September 2009 - England

I tillegg til daglig arbeid med prosjektinnhold, ble det tid til guidede tur i Wiens fasjonable gater. Våre vertinner Tatjana og Pia er skuespillere i "the Galli Group", en trupp som reiser mye rundt både i Europa og andre kontinenter med sin drama workshop. Vi fikk også overvære deres proffe forestilling "Men for sale".

En av dagene besøkte vi "Schweitzer Haus", et åpent fengsel utenfor Wien der de la stor vekt på praktisk- estetiske fag i sitt rehabiliteringsarbeide med rusmisbruker.

Det ble også tid til å se en danse-forestilling på et av institusjonsteatrene i hovedstaden. Et ungt, utrolig dyktig ensemble på 20 danset seg gjennom livet. (Skremmende å se hvor stor del av ungdomstiden de mente var preget av frykt. Heldigvis for oss eldre, så lysnet livet i deres øyne og ble til glad dans mot slutten)

"The Will to Dream" er en av flere EU-prosjekter under nettverkssamarbeidet "Prison Art Network" (PAN).

Mål: "Promoting theatre and video in adult prison education across Europe"

"The will to dream" gruppen ser ut til å være en godt sammensatt gjeng der blant annet deltakerne fra England og Irland har mange års erfaring med teateraktiviteter i fengsel.

Med dette var vi alle enige om at vi hadde hatt en fin tur og ser frem til kommende møter. Det neste blir antageligvis i oktober der vi er vertskap i Oslo.

Ta gjerne kontakt med meg hvis du ønsker mer informasjon.

Vennlig hilsen Elin Barth

Foko har blitt kontaktet av idealistene bak denne siden. Innspill fra Norge er svært velkomne!

<http://www.escapelink.org/index.html>

A new site called 'ESCAPE - the European Site for Creative Arts in Prison Education' is currently under construction.

This site is being developed in association with a Grundvig project connected with Creative Arts in European prisons. The site is also an initiative of ENPEW – the European Network of Prison Education Webmasters which was co-founded by Per Thrane, Denmark, and Martin Fahy, Ireland, as a support group for webmasters involved in websites connected with prison education and to collaborate in the development of website projects.

ENPEW is a subgroup of the EPEA, the European Prison Education Association. The new site has been registered and we have uploaded a number of test pages. It will have four main elements. These are Art, Music, Poetry and Drama.

1. The Art page will have articles written by Art teachers and feature Artwork by prisoners displayed in 'Gallery' pages. Again

2. The Music page will have articles written by Music teachers and feature original songs composed by prisoners. These will be in MP3 format and can be 'downloaded' as full songs or as samples of the songs (about thirty seconds) and listened to by visitors to the site. In some cases the lyrics of a song may also be available.

3. The Poetry page will feature selections of poems written by prisoners in their preferred language and also translated into English (the primary working language of the site). The Poetry page may also feature articles by prison teachers on Creative Writing classes, projects and publications.

4. The Drama page will contain articles by Drama teachers on drama events and productions, with accompanying images.

When we have sufficient material posted on the site we will be in a position to circulate the address of the site. Feel free to spread the word and help make this a truly representative European site.

How to submit students' work:

On CDROM or as hardcopy posted to:

Martin Fahy, Education Centre
Mountjoy Prison

Or by e-mail attachment to:
info@escapelink.org or
pthrane@gmail.com
e-mail subject line should read
'euro arts site'

Til

B

PORTO

Rekommendasjon nr R (89) 12

Vedtatt av Europarådets Ministerkomite den 13. oktober 1989, under henvisning til Artikkel 15. b i Europarådets statutt.

- I det den tar i betraktning at retten til opplæring er fundamental;
- I det den tar i betraktning betydningen av opplæring i den enkeltes og samfunnets utvikling;
- I det den innser spesielt at en stor andel av fanger har hatt meget liten erfaring med vellykket opplæring, og derfor nå har mange behov for opplæring;
- I det den tar i betraktning at opplæring i fengsel hjelper til å gjøre fengslene mer humane og forbedre forholdene ved innesperring;
- I det den tar i betraktning at utdanning i fengsel er en viktig måte å lette fangens tilbakevending til samfunnet på;
- I det den erkjenner at i den praktiske anvendelse av visse rettigheter eller tiltak, i samsvar med de følgende rekommandasjoner, kan det være berettiget med forskjeller mellom dømte fanger og fanger i varetekt;
- I det den tar hensyn til Rekommandasjon Nr R (87) 3 om Europeiske fengselsregler og Rekommandasjon Nr R (81) 17 om voksenopplæringspolitikk, anbefaler den medlems-statenes regjeringer å iverksette tiltak som erkjenner følgende:

1. Alle fanger skal ha tilgang til opplæring, som er forutsatt å bestå av klasseromsemner, yrkesopplæring, kreative og kulturelle aktiviteter, fysisk fostring og sport, sosial opplæring og muligheter for å bruke bibliotek;
2. Opplæring for fanger bør være lik opplæringen som tilbys lignende aldersgrupper utenfor fengslet, og tilbudet av æremuligheter for fanger bør være så vidt som mulig;
3. Opplæring i fengsel skal sikte mot å utvikle hele personen, idet man har i minnet hans eller hennes sosiale, økonomiske og kulturelle omgivelser;
4. Alle som er involvert i å administrere fengselssystemet og i driften av fengsler bør tilrettelegge og støtte opplæring så mye som mulig;
5. Opplæring bør ikke ha lavere status enn arbeid i fengselssystemet og fanger bør ikke tape økonomisk eller på annen måte på å delta i opplæring;
6. Alle anstrengelser bør gjøres for å oppmuntre fangen til å delta aktivt i alle aspekter av opplæringen;
7. Utviklingsprogram bør tilbys for å sikre at utdannede i fengslet tar i bruk formålstjenlige voksenopplæringsmetoder;
8. Spesiell oppmerksomhet bør vies fanger med særlige vansker og særlig de med lese- eller skriveproblemer;
9. Yrkesopplæring bør sikte mot en bredere utvikling av den enkelte, samtidig som man er følsom overfor trendene på arbeidsmarkedet;
10. Fanger bør ha direkte tilgang til et velforsynt bibliotek minst en gang per uke;
11. Fysisk fostring og sport for fanger bør understrekes og oppmuntres;
12. Kreative og kulturelle aktiviteter bør gis en viktig rolle siden slike aktiviteter har et særlig potensiale for å sette fanger i stand til å utvikle og uttrykke seg;
13. Sosial opplæring bør inkludere praktiske elementer som setter fangen i stand til å mestre dagliglivet i fengslet med henblikk på å lette hans tilbakevending til samfunnet;
14. Hvor det er mulig bør fanger få lov til å delta i opplæring utenfor fengslet;
15. Hvor opplæringen må finne sted inne i fengslet, bør samfunnet utenfor involveres så mye som mulig;
16. Tiltak bør settes i verk for å sette fanger i stand til å fortsette opplæringen etter løslatelse;
17. Midlene, utstyret og undervisningspersonalet som trengs for å sette fanger i stand til å motta hensiktsmessig opplæring bør gjøres tilgjengelig.

~~Returadresse på Fokonytt:~~

~~Lise Gunn Hernæs, Skoleavdelingen ved Drammen fengsel
Erik Børresensgate 20
3015 DRAMMEN~~